

RECEPTA (34) sb

recepta f (21), **recept** m (11), recepta a. recept (2); f *FalZioł* (10), *RejPos* (3), *BielSat*, *BielRozm*; m *SienLek* (2), *RejAp*, *RejZwierc* (5); f : m *RejWiz* (6:3).

Oba e oraz a jasne.

sg N recepta (8). ◇ G receptu (2), [recepty]. ◇ A recept (1), receptę (1). ◇ I receptą (2). ◇ pl N recepta (1). ◇ G recept(o)w (3). ◇ A recepty (4), recepta (1); -y *SienLek*, *RejPos*, *KochFr*; -y : -a *RejZwierc* (1:1). ◇ I recepty (1) *RejWiz*, receptami (1) *GrabowSet*. ◇ L recept(a)ch (9). ◇ [du A (cum nm) recepcie.]

Sł stp, Cn: recepta, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) i XVIII w: recepta.

*Spis składników leku (najczęściej sporządzany przez lekarza), często zawierający dane na temat sposobu przyrządzenia i dawkowania; compositio, compositura, confectiones medicamenti, praescriptum Cn [recepta Lac sr] (34) : CZelidonia iest ciepła y fucha [...] / á gdy ktory doctor piłze ią w receptach/ tedy korzenie ma być rozumiano nie ziele *FalZioł* I 30a, I 30d, 41b, 67d, 73a, 76a, 98b, V 97v; musiałem dla Aptekárzá łácinřkim ięzykiem tákowy recept piác Diagridij [...] *SienLek* 57, 44; Pátrrze záię Doktorá iák receptą řzali/ Zmowi się z Aptekárzem *BielSat* B3v [idem *BielRozm*]; *RejZwierc* [78²]; *BielRozm* 12; [HistFort N3].*

*recepta na co [= aby coś zwalczyć] (1): A wřzakoř otho mařz Receptę do apteki na febrę tercianę. Wezmi [...] *FalZioł* III 15c.*

*Przen (6) : Bowiem iáko żołądek řwąwolą zápłueřz/ Potym co to zá niemoc wierz mi pokořřtuieřz. Bo więc to trudno leczyć gdy iuřz řie rozniefie/ Bywáię y z recepty czářem drudzy w leřie. *RejWiz* 79.*

a) Sposób, rada (5) : *Abowiem řzalonemu řnádnie dodać rády/ Kiedy řámá myřł ciągnie do burdy do zwády. [...] Y nie trzebá záiuřřzác będyeć przedię goniř/ Choćbyř y v odpráwy czářem kijem łomił [przenořnia nawiązujuća do polowania]. Acźci więc ta recepta wiele odiać moře/ Ale wiere drugiemu y málo pomoře. *RejWiz* 78v.*

*recept z czego [= skąd pochodzący] (1): y niedźwiedziá zá nos powiedzie/ to iest chłopá gniewliwego á iádowitego/ gdy mu z rozumu á s cnothy nadobnych receptow doda. *RejZwierc* 72.*

*recepta na co [= aby coś zwalczyć] (3): *RejWiz* 78v marg, Cc5; Tákřeć teř thá nienářlycona náturá nářřá/ bá by řie nabářziewy obźárlá/ bá byř iey pełno nátkáł wřzytki káty/ rzućze iey iedno řřtukę częgo łákomego/ vyrzyřz ieflic iey z ochotą wielką łápác nie będzie. A nie řyćzyłbych inřzego receptu ná then wrzod łákomemu á nieřytemu człowiekowi/ iedno áby řie tákiemu drugiemu przypátrwał *RejZwierc* 104; [Ná niecnotę dobra teř to recepta bywa/ Kiy dębowy z grábowym/ gdy im przyodźiewa. *CzahRzeczy* O3].*

*[recepta na co [= aby coś uzyskać]: Nie mářz teřřziewy recepty ná miłořć/ iáko iest miłowác. *WujPos* 1590 554 (Linde).]*

*[Wyrażenie: »recepta na lekarstwo«: Ná ktore tákie wrodzone wrzody [tj. nienawiść i gniew] pátrząc Páweł řwięty/ s pilnořciá czyni řtářanie/ iákoby ie w ludziocħ mogł zálećić/ y podáie wyřřziewy ná lekářřtwo tego złęgo dwie recepcie *GilPos* 17v.]*

a. Środek, lekarstwo (14) : *FalZioł* I 31c; Bo y řzczęp częřto przeřádzány bárzo rad wřchnie/ y wrzod kiedy mu częřto recepty odmienia bárzo řie rad ięřczę bárziewy zápali. *RejZwierc* 103; DAwnoć

nie łtoi owá rzecz/ Petriło/ A przedłięć igráć z niewiáłtámi miło. Wyiadłes włzytki recepty z ápteki/
Dla téy oćiętnéy/ y niełtałéy déki. *KochFr* 45.

recepta z czego (1): [*Duchu Św.*] Vlecź/ dułżę trołkliwą Y nędzną [...] Nie konfekty z łokámi/ Z
ziół roźnych/ áni z kwiatkow receptámi. Vgás/ wnąętrzne prágnienie Onym żywym potokiem/ Láłki
twey *GrabowSet* H4v.

Przen (10) : Ale gdy łie łwowolna dułże imie niemoc [...]. Zábiegayże moy brácie ty wczás tey
niemocy [...]. Bo gdy łie łam opátrzyłz zleczyłz y drugiego/ Kiedy mu dałz łkołztowác receptu
łwoiego. *RejWiz* 79, 79v; [*o duchowieństwie katolickim, kupczącym sakramentami:*] widzimy łmętek
niemáły miedzy tymi kupcy bo im bárzo iákoś tá ápteká wietrzeie/ iuż w niey táńłze receptá niź
pirwey bywáły. *RejAp* 152v; *RejZwierc* 79v.

recept na co [= *aby coś uleczyć*] (2): Rzeczceptá [!] ná dułżę. *RejWiz* 78v *marg* [*idem*] Dd2.

W połączeniu szeregowym (1): A ták gdiż iuż wiefz iż małz tego pewnego lekarzá [*tj. Jezusa*]/
łłuchayże iákie plałtry/ iákie recepty/ á iakie łyropki tobie zgotowác raczył/ á ku lekarłtwu [*na*
grzech] pewnemu tobye przypráwić raczył. *RejPos* 327v.

Wyrażenie: »recepta duszna« = *która leczy duszę* (2): Rzeczceptá dułżna. *RejWiz* 79v *marg* [*idem*]
327v *marg*.

Szereg: »maść a recepta« (1): obaczywłszy tę ránę łzkodliwą grzechu łwego [...]/ co narychley
wciékay do tego łwiętego á pewnego lekarzá [*tj. Jezusa*] łwego/ gdyż wiefz o onych pewnych á
nieomyłnych máłciach á receptach iego *RejPos* 309v.